

Učená společnost – medaile a ceny za rok 2024

Učená společnost České republiky na svém XXX. valném shromáždění 20. května 2024 udělila za přítomnosti významných osobností naší vzdělanosti, vědy i veřejného života medaile za zásluhy o rozvoj vědy a ceny vědcům, intelektuálům, pedagogům a talentovaným středoškolským a vysokoškolským studentům.

Medaili za zásluhy o rozvoj vědy obdrželi psychiatr Cyril Höschl, matematik Jaroslav Nešetřil a právník, historik, politolog, publicista a bývalý politik Petr Pithart. Cenu Učené společnosti v kategorii mladší vědecký pracovník získala matematicka Lenka Slavíková. Cenu Jiřiny Michlové studentům doktorských studijních programů převzali chemik David Dunlop a biochemička Barbora Rudzanová. Společnou cenu Učené společnosti a Nadace Experientia Via Chimica pro vysokoškolské studenty za originální práci v oboru chemie získala Karolína Slonková. Cenu Učené společnosti České republiky pro pedagogy obdrželi Marian Dancso, Karel Handlíř a Jaroslav Kočvara. Učená společnost dále ocenila 10 středoškolských studentů za jejich mimořádné odborné práce.

Medaile Učené společnosti za zásluhy o rozvoj vědy – Numisma honoris Societatis scientiarum Bohemicae

● prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc., FRCPsych., Národní ústav duševního zdraví
Psychiatr, vysokoškolský pedagog, popularizátor psychiatrie, intelektuál ovlivňující veřejnou debatu o řadě důležitých témat. Zakladatel a první ředitel (do r. 2021) Národního ústavu duševního zdraví (NÚDZ), který vznikl r. 2015; profesor na Klinice

psychiatrie a lékařské psychologie 3. lékařské fakulty UK a NÚDZ. Zakládající člen Učené společnosti.

● prof. RNDr. Jaroslav Nešetřil, DrSc., dr. h. c. Matematicko-fyzikální fakulta UK

Výjimečná osobnost mezi českými matematiky a teoretickými informatiky, a to jak odbornými výsledky, tak svou pedagogickou a organizační prací. Působí jako profesor v Informatickém ústavu MFF UK.

● doc. JUDr. Petr Pithart, dr. h. c.

Právnická fakulta Univerzity Karlovy

Právník, historik, politolog, publicista, přední postava československého disentu, signatář Charty 77, bývalý předseda české vlády a Senátu PČR.

Cena Učené společnosti v kategorii mladší vědecký pracovník

● RNDr. Lenka Slavíková, Ph.D.

Matematicko-fyzikální fakulta UK

Ve svém výzkumu se zaměřuje na harmonickou analýzu, teorii prostorů funkcí a na kombinaci těchto oblastí a jejich využití v aplikovaných oblastech matematiky.

Cena Jiřiny Michlové studentům doktorských studijních programů

● Mgr. David Dunlop

Přírodovědecká fakulta UK

Za studii (Anti)Aromaticita excitovaných stavů vysvětluje, proč azulen porušuje

1 XXX. valné shromáždění Učené společnosti ČR zahájil svým projevem její předseda Libor Grubhoffer.

2 Setkání v staroslavné aule Karolina se účastnili významní představitelé veřejného života. Zleva mimo jiné Cyril Höschl, Jiří Drahoš, Hana Dvořáková, Dalimil Dvořák a Miroslava Němcová

3 Přítomné přivítala rektorka Univerzity Karlovy Milena Králíčková (zcela vpravo). Zleva členové Rady Učené společnosti Lenka Karfíková, Michal Anděl, Martin Loebel, L. Grubhoffer, Pavel Jungwirth, Michal Hocek a Šárka Nečasová

4 Nositelé medailí US – zprava Jaroslav Nešetřil, Petr Pithart a Cyril Höschl (na obr. 2 vlevo), a cen Učené společnosti Lenka Slavíková, Marian Dancso, Karel Handlíř a Jaroslav Kočvara

5 Ocenění studenti doktorských studijních programů a středních škol. Snímky Z. Tichého

Kashovo pravidlo. Zabývá se vysvětlením způsobu, jímž molekula azulenu vyzářuje světlo, jde o výsledek práce týmu vedeného Tomášem Slaninou z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR. D. Dunlop je prvním autorem vědeckého článku, který je hlavním výstupem výzkumu a poskytuje návod, jak efektivně ukládat světelnou energii do excitovaných stavů molekul. Aplikace se nabízejí např. při vývoji materiálů pro solární baterie.

● Barbora Rudzanová, MSc.

RECETOX, Přírodovědecká fakulta MU

Za studii Změny v transkriptomu jednotlivých buněk periferní krve dospělých Čechů jako odpověď na vícenásobnou expozici perfluorovaným a polyfluorovaným látkám (PFAS): vývoj B-buněk jako cíl imunotoxicity PFAS. Perfluorované a polyfluorované látky (PFAS) jsou všudypřítomné (např. v teflonovém nádobí, nepromokavém oblečení a obuvi, v nábytku, kobercích, obalech od fastfoodu). V přírodě ani v lidském těle se nerozkládají. Zůstávají v krvi, ukládají se do tkání a orgánů a jejich koncentrace s věkem stoupá. Zvyšují riziko rakoviny, poškození jater, narušují hormonální rovnováhu i fungování imunitního systému.

Cena Via Chimica

společná cena Učené společnosti ČR a Nadace Experientia pro vysokoškolské studenty za originální práci v oboru chemie

● Bc. Karolína Slonková
Vysoká škola chemicko-technologická
v Praze

V bakalářské práci Analýza uvolňování léčiv z nosičů responsivních na magnetické pole zkoumala, jak díky magnetickým nanočásticím účinněji bojovat s bakteriemi. Dnešní medicína umí pomocí gelů, částic nebo pásek umístěných do těla pacientů uvolňovat léčivo přímo na místě, kde je jeho působení potřeba. Problémem je, že léčivo se vylučuje nekontrolovaně. Zapojení magnetických nanočástic dokáže díky vnějšímu podnětu ve formě magnetických impulzů dávkovat léčivo do těla řízeně, dokonce i opakovaně.

Cena Učené společnosti České republiky pro pedagogy

● PhDr. Marian Dancso, MBA
Základní škola v Litvínově – Janově

Ve své pedagogické praxi se zaměřuje na vzdělávání dětí v sociálně vyloučených lokalitách. V oblasti vzdělávání se pohybuje téměř 20 let, nejprve jako asistent pedagoga, poté jako vychovatel, lektor a učitel všeobecně vzdělávacích předmětů na základní škole. Intenzivně se zajímá o vzdělávání dětí a jejich uplatnitelnost na pracovním trhu, o inkluzi a její implementaci do vzdělávacích procesů u nás a v zahraničí.

● Mgr. Karel Handlíř
Základní škola v Krnově, Janáčkově náměstí

V r. 2009 vytvořil a pravidelně inovuje systém podpory sociálně znevýhodně-

ných žáků pro ZŠ Krnov, na které působí jako ředitel. Ve spolupráci s městem a společností Reintegra se podílel na rozšíření této podpory na všechny základní školy v Krnově. S pedagogii se věnuje postupnému zlepšování klimatu školy a vztahům učitel–žák–rodič, rozvoji matematické, kritické a čtenářské gramotnosti prostřednictvím konstruktivistických metod výuky. Věnuje se i rozvoji proinkluzivní výuky a podpoře informačních a komunikačních technologií a v neposlední řadě také podpoře formativního přístupu ve výuce.

● RNDr. Ing. Jaroslav Kočvara, MBA
Gymnázium Cheb

Vzděláním astronom, do r. 1981 působil v Oddělení meziplanetární hmoty Astronomického ústavu ČSAV v Ondřejově. Od r. 1992 je ředitelem Gymnázia Cheb. Škola pod jeho vedením dosáhla řady úspěchů, zejména na základě mnoha úspěšně podaných projektů a grantů. Mimořádné úsilí věnuje popularizační činnosti na podporu přírodních a technických věd.

Cena Učené společnosti v kategorii středoškolský student

● Tomáš Čermák
Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola Hradec Králové, za studii AC Korónový výboj a jeho vliv na inaktivaci mikroorganismů

● Štěpán Drábek
Církevní gymnázium Německého řádu, Olomouc, za studii Pojednání o podstatě a původu inflace v ČR (2020–2023)

● Jakub Jašek
Střední odborná škola podnikání a obchodu, Prostějov, za studii Život a dílo Dylana Thomase

● Štěpánka Kepřtová
Gymnázium Blansko, za studii Aktivita kmenových buněk v myších řezácích po jejich poškození

● Terezie Kladivová
Gymnázium Aloise Jiráska, Litomyšl, za studii Barevná variace hry Výhonky

● Natálie Kočí
Gymnázium a střední odborná škola pedagogická Liberec, za studii Japonská etiketa a její porovnání s českou etiketou

● Eliška Konečná
Gymnázium Brno-Řečkovice, za studii Značení protilátek nanočásticemi a jejich využití v analýze biologických vzorků

● Hynek Martikan
Střední průmyslová škola chemická Brno, za studii Syntéza a aplikace solvatochromních barviv

● Filip Meszáros
Lauderova MŠ, ZŠ a gymnázium při Židovské obci v Praze, za studii Identifikace lokalit s potenciálním výskytem saproxylického hmyzu na základě dat z dálkového průzkumu Země

● Tereza Šustrová
Gymnázium Brno, třída Kapitána Jaroše, za studii Přeprogramování luciferin-substrátové specifity u NanoLuc luciferázy

Více informací na www.learned.cz